

2015 nyarán az MTA BTK ZTI 20-21. Századi Magyar Zenei Archívumának külső munkatársaként kezdtem foglalkozni Lajtha László hagyatékának rendezésével. 2016 szeptembere óta az Archívum állandó munkatársaként folytatom a megkezdett munkát. Lajtha művészetével még a Zeneakadémia fuvola szakának hallgatójaként ismerkedtem meg. Kamarazenéjét hallgatva megragadott a művek fuvolás szemmel is nyilvánvaló, különleges „franciássága”, amit zenetörténészként immár más értelemben véve tartok jelentősnek. A zeneszerző utolsó alkotókorszakának zenei jellemzőivel, a kompozícióinak sajátos arculatot kölcsönző összetevők arányával ez idáig keveset foglalkozott a szakirodalom. Disszertációmban ennek a hiánynak pótlására teszek kísérletet. Disszertációm egyik fejezeteként szerepelhet majd a jelen pályázatban megjelölt téma.

Készülő disszertációmhöz kapcsolódva végzett kutatásaim célja Lajtha 1945 és 1963 között írt műveinek elemző bemutatása, és ezáltal az életmű eme részének elhelyezése a 1950-es évek magyar, illetve nemzetközi zenei életének diskurzusaiban. Több szempontból is újszerű és tanulságos eredményeket ígér a kutatás. Lajtháról szólva megkerülhetetlen tényezőként merülnek föl külföldi kötődései. Már zeneakadémiai évei alatt szemléletformáló párizsi tanulmányutakon vett részt. Francia kapcsolatai az alkotópálya egészén fontos és meghatározó szerepet játszottak – 1928-tól állandó kiadója is egy francia vállalat, a Leduc kiadó lett. Lajtha 1947-48-ban egy évig Angliában dolgozott, filmzenét komponált a T. S. Eliot verses drámája nyomán készülő *Gyilkosság a székesegyházban* című filmhez. 1948 őszén tért haza Magyarországra, majd tizennégy éven keresztül nem utazhatott külföldre, és a magyar zenei élet önmagában véve is problematikus körülményei között, gyakorlatilag bezártságban kényszerült alkotni. A jelen pályázatban megjelölt téma tervezett disszertációm egy részterületének alaposabb kibontását teszi lehetővé. Lajthának az itthoni zenei közélettel való viszonyát vizsgálom, a zeneszerzőt ért formális és informális hatóerőket kísérlem meg feltérképezni a fennmaradt sajtóanyagok, a Magyar Zeneművészek Szövetsége vitáiról, üléseiről fellelhető levéltári jegyzőkönyvek, valamint Lajtha írásainak és zeneműveinek tükrében. Vizsgálódásaim elsősorban arra irányulnak, hogy a fontos kapcsolatoktól történő elzártság, továbbá a tragikus történelmi események (pl. az 1956-os forradalom) és a magyar zenei közéletben zajló viták (pl. a Bartók-vita) milyen formában hagytak nyomot Lajtha kései korszakának művészetén.

A pályázott időszakban két konferenciaelőadás megtartását tervezem. 2017. szeptember 21-én az MTA BTK ZTI 20–21. Századi Archívuma által szervezett Lajtha-nap keretében az Archívum Lajtha-gyűjteményében található sajtóanyagok alapján a zeneszerző pályakezdésétől haláláig, 1963-ig rekonstruálható recepciótörténetet mutatom be. Az előadás kiindulópontját a hagyatékban található dokumentumok jelentik, feldolgozásuk már jelenleg is folyamatban van. 2017 októberében szintén az MTA BTK ZTI által szervezett *Évfordulók nyomában* című konferencián Lajthának és Kósa Györgynek az 1950-es években komponált egyházzenei műveit állítom párhuzamba. A pályázat címében megjelölt időkeretet Lajtha és Kósa egyházzenei műveinek komponálási dátumai alapján határoztam meg. Lajtha idevonatkozó művei: *Missa in diebus tribulationis* (op. 50, 1950); *Mise vegyeskarra és orgonára* (op. 54, 1952); *Magnificat* (op. 60, 1954); *Három Mária-himnusz* (op. 65, 1958). Kósa egyházzenei művei ebben az időszakban: *Biblikus mise* (1951); *Perlekedő prófécia* (1953); *Szól az Úr* (1957). A vizsgált időszakban misék vagy biblikus témájú művek komponálása különösen figyelemreméltó jelenség, a műfajválasztás kétségkívül szimbolikus jelentőséggel bír, sőt provokatív gesztus. Kutatásomban ennek a gesztusnak és a műfajhoz kötődő stiláris ismertetőjegyeknek keveredéséből létrejövő kompozíciókat kísérlem meg

átfogó, több szempontra kiterjedő elemzés tárgyává tenni. A kutatás során a kiindulópontot egyrészt szintén a sajtóanyagok feldolgozása, másrészt maguknak a zeneműveknek analízise képezi. Kósa kompozíciónak vizsgálata mintegy referenciapontként szolgál.

Az elkészült tanulmányok digitális formában az MTA BTK ZTI honlapjához kapcsolódva hamarosan elinduló, általam szerkesztett Lajtha-honlapra kerülhetnek fel, vagy a *Magyar Zene* folyóiratban láthatnak majd napvilágot.

Az MTA BTK ZTI 20–21. Magyar Zenei Archívumának munkatársaként a Lajtha-hagyatékkal kapcsolatos feladatokat látom el (gyűjteményfeldolgozás és -rendezés, az emlékévkapcsán konferencia-szervezés, honlaptartalom szerkesztése)

Publikációs tervek:

Publikáció Lajtha műveinek magyarországi sajtóreceptiójáról (1949–1958)

Publikáció Lajtha egyházzenei műveinek jellemzőiről a korabeli magyar zenei közélet tükrében

A kutatás, amely Lajtha László és a magyar zenei közélet viszonyára, a korabeli sajtóreceptióra és az ebben az időszakban írt művekre fókuszál, közelebb vihet a zeneszerző alkotóműhelyének pontosabb megértéséhez, életművének a 20. századi zenetörténetben történő körütekintő elhelyezéséhez. A hazai zenei diskurzus jellemzőinek megjelenésén túl a kutatás – Lajtha gazdag külföldi kapcsolati hálójára – távlatokat nyit a nemzetközi zenei életben lezajlott folyamatok vizsgálata felé. A kutatás eredményei a tipikus korjelenségek leírása révén a korszak egészének kulturális életéről kialakult képünket is gazdagíthatják, árnyalhatják majd.